

מראי מקומות - יומא

מ.ג.

שׁוה 'חוקה חוקה' מיום הכיפורים (ועיין שם שהוכיח שהכל מודים שצריך גזירה שוה), והרי לא מצינו שדבר הנלמד בגזירה שוה טרח וכתה לה קרא, שהרי אין לומדים גזירה שוה מסברא, אלא אם יש על זה מסורת מרבו, ואם כן למה טרח וכתה לה קרא, והניח בקושיא.

ו. איש להכשיר את הזר טהור להכשיר את האשה
הקשה הריטב"א, מדוע אין דורשים להיפך. ותיירץ: א. שאין נפקא מינה כיצד ידרשו. ב. כיון שבכל מקום אומרים שאיש ממעט אשה, לא נראה לדרוש זאת לרבות אשה. ג. מדברי רש"י דייק, שכיון שלעיל מדובר באיש כהן, יורדים בכל פעם דרגא אחת, תחילה ממעטים שאין צריך כהן, ולבסוף מרבים גם אשה.

ז. טהור להכשיר את האשה
פירש רש"י, שאין צריך פסוק למעט טמא, כיון שחטאת קרייה רחמנא. והקשה בחידושי הגרי"ז (בספרו על יומא, עמ' יז), שהרי דין חטאת נאמר רק עד שריפת הפרה, אבל משנשרפה ונעשית אפר, כבר פקע ממנה שם חטאת, וכפי שדרשו שאין מעילה באפרה, ואם כן מדוע דין זה פשוט. וכתב, שיתכן שכוונת רש"י היא שכיון שעד עתה היו מעשיה טהורים משום שהיא כמו חטאת, ועל זה כתוב 'ואסף', היינו סבורים שצריך להעשות כמתחילה, וכשם שמתחילה היה צריך להעשות בטהרה, כך גם עתה, ולכך אין צורך לכתוב טהור. אולם העיר מדברי רש"י בזבחים (י"ז) שמשמע שרק משום הפסוק 'טהור' ממעטים טמא מאסיפה, ולא משום שחטאת קרייה רחמנא, ולכאורה דבריו סותרים, והניח בצריך עיון.

ח. לרבנן איש ולא אשה טהור להכשיר את הקטן
פירש הריטב"א, שאין לומר להיפך, שאם כן אין צריך לכתוב כלל, וממילא משמע מאסיפה, אלא ודאי הוא משמע המוציא מיד משמע.

ט. וקטן שאין בו דעת אשה מסייעתו
במנחת חינוך (שצ"ט, י) הביא מחלוקת הרמב"ם והראב"ד לענין כוונה בהזאה, שלדעת הרמב"ם הזאה צריכה כוונה, והראב"ד השיג שלחולין אין צריך כוונה. והקשה המנחת חינוך על דעת הרמב"ם, כיצד יתכן שקטן יזה, והרי אינו יכול לכוין, ובכל מקום שצריך כוונה, צריך גדול עומד על גבי הקטן. וכתב לדחוק, שודאי גם כאן אין כשר אלא בגדול עומד על גביו, והרמב"ם לא כתב כאן אלא את עיקר הדין, אולם סתימת דבריו צריכים עיון.

י. אשה מסייעתו
כתב הריטב"א שאין זה דין ואינו בדוקא, אלא שסתם קטן צריך סיוע, (ועיין בהערת המהדיר לענין גירסת הריטב"א כאן).

א. ושחט אותה שלא ישחוט אחרת עמה

כתב החזון איש (פרה ז', י"א) שגם לולי הפסוק של 'אותה' היינו סבורים שאין שחטת שתיים בבת אחת חשובה כמלאכה, אבל לאחר שלמדו מפסוק שאין שוחטין שתיים, אם שחט שתיים נפסלין גם משום מלאכה (עיין שם הכרחו לזה).

ב. לרב הוי מיעוט אחר מיעוט ואין

מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות

הקשה השפת אמת, שהמיעוט הראשון הוא בשחיטה, והמיעוט השני הוא בקבלה, ובכל מקום אינו חשוב כמיעוט אחר מיעוט אלא כששני המיעוטים הם בדבר אחד. עוד העיר, שהתוספות כתבו שהמיעוט ראשון נשאר במקומו, ובאמת כהן הדיוט פסול לשחיטה (ואם כן קשה יותר, שכיון שהמיעוט הראשון הוא באמת מיעוט, אם כן נאמר שגם המיעוט שני כן), ועיין שם שכתב לפרש שלא כתוספות, וצריך עיון.

ג. הכהן בכיהונו

פירש רש"י, שהיא נעשית בבגדי כהונה, ולא בבגדי חול. והקשה השפת אמת, לדברי התוספות ישנים לעיל שכיון שלומדים חוקה חוקה מיום הכיפורים הוא הדין לענין בגדים, וממילא בבגדי לבן היתה נעשית, אם כן מדוע צריך פסוק זה. ובשיח יצחק כתב, שמהלימוד מיום הכיפורים, הוי אמינא שצריך להיות דוקא בגדי כהן גדול, אבל בגדי כהן הדיוט יהיו פסולים לעשיית הפרה, להדעה שאבנט של כהן גדול אינו כאבנטו של כהן הדיוט, והשמיענו הפסוק שאפשר גם בבגדי כהן הדיוט.

והריטב"א הביא דרשת הספרי שבגדי לבן הם מגזירה שוה של חוקה חוקה. ובהערת המהדיר הקשה שאם דורשים חוקה חוקה, מדוע אין מצריכים כהן גדול לעשיית הפרה, כמו ביום הכיפורים. וכתב שהריטב"א עצמו תירץ, שכיון שכתבה התורה 'כהן' בסתמא, הרי זה כאילו כתוב בפירוש שכשר בכהן הדיוט.

ד. אלא למאן דאמר לדורות בכהן גדול

השתא כהן גדול בעינן בכהונו מיבעיא

הקשה הריטב"א, שמא מה שנאמר בכהונו הוא לענין דברים הכשרים בכהן הדיוט. והביא שיש שתירצו ש'הכהן בכהונו' משמע על כל הפרשה, אפילו לדברים שהם בכהן גדול, וכתב הריטב"א שאינו נראה. ולכך פירש שקושיית הגמרא היא, שכיון שיש עבודה שהצריכה התורה כהן גדול, פשוט ש'בכהונו' בא לרבות מה שאפשר לעשות בכהן הדיוט, לפי שמסתמא אין הבדל של שתי דרגות בין עבודה לעבודה.

ה. אין מילתא דאתיא בקל וחומר טרח וכתב לה קרא

הקשה הגבורת ארי (מלואים), שהרי לומדים בגדי לבן מגזירה